

**ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ДУАЛНОМ МОДЕЛУ СТУДИЈА
У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ**

I ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Правни основ за доношење овог закона је одредба члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којом се утврђује да Република уређује и обезбеђује систем у области образовања.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У оквиру свеукупних активности Владе на реформи система образовања, посебно са аспекта његове способности да одговори на потребе тржишта рада, Народна скупштина донела је Закон о дуалном образовању („Службени гласник РС“, број 101/17) и на тај начин омогућила остваривање дуалног образовања у средњем стручном образовању.

Када је у питању високо образовање, сарадња високошколских установа са послодавцима ради постизања веће релевантности образовања, односно школовања кадра који одговара потребама тржишта рада, предузете су одређене активности у стварању правног оквира. Тако је Законом о високом образовању донетим 2017. године, кроз више законских решења дат правни основ за уређење сарадње између високошколских установа и послодаваца. Тако се нпр. у члану 39. став 3. Закона дефинише да ангажовање студента обухвата и студентску праксу, док члан 96. Закона даје могућност високошколској установи да организују студентску праксу, између осталог, и као део студијског програма. Члан 60. став 3. Закона омогућава да високошколска установа образује нови орган – савет послодаваца ради остваривања сарадње на развоју студијских програма у складу с потребама тржишта рада. Чланом 80. Закона уведен је предавач ван радног односа који се ангажује на стручно-апликативним предметима, чиме се омогућује ангажовање стручњака из привреде у настави.

Водећи се позитивним искуствима европских земаља, установљена је потреба да се у домаћем систему високог образовања омогући организовање дуалног модела студија, који би био довољно општи, али истовремено флексибилан, и који би могао да се примењује у зависности од потреба високошколских установа које нуде академско и струковно образовање и које су заинтересоване да њихови студенти стичу знања и кроз учење кроз рад у компанијама и да тај рад буде вреднован, нпр. плаћањем школарина, стипендија или на неки други начин.

Успостављањем правног основа за реализацију дуалног модела студија у домаћем систему високог образовања остварује се више циљева реформе образовног система: повећање релевантности високог образовања и запошљивости свршених студената и осавременивање наставног процеса кроз сарадњу са привредом и додир са савременим технолошким достигнућима.

Имплементација дуалног модела студија донеће низ користи за високошколске установе, послодавце и студенте.

Дуални модел студија допринеће развоју истраживања и иновација јер мање компаније често нису у могућности да формирају истраживачко-развојне тимове, првенствено због недостатка одговарајућег кадра – а ту студенти дуалног модела могу бити спона која би компанијама указала на савремена достигнућа, и подстакла сарадњу универзитета и компанија на реализацији научно-истраживачких пројеката. регионални развој

Формирањем мреже послодаваца на високошколској установи, практично се формира локална или регионална мрежа компанија које се кроз реализацију дуалног модела међусобно упознају, умрежавају и почињу да разговарају о међусобној сарадњи што може да допринесе регионалном развоју.

Поред наведеног, током обављања учења кроз рад послодавци остварују непосредан увид у знања и вештине студената и учествују у развоју њихових компетенција, чиме послодавац посредно добија и базу квалитетних потенцијалних запослених.

Студенти који заврше студије по дуалном моделу, с обзиром на значајно и релевантно практично искуство значајно повећавају своју конкурентност на тржишту рада и имаће веће шансе за запошљавање код послодавца код којих су обавили учење кроз рад али и код других послодаваца из исте делатности.

Нацрт закона, уводи нови институт - давање сагласност на организацију модула по дуалном моделу студија у оквиру акредитованог студијског програма, који би требало да са једне стране, допринесе флексибилности и омогући високошколској установи да у релативно краћем року (у односу на стандардну акредитацију студијског програма) добије сагласност за реализацију наставе по дуалном моделу студија, а са друге стране омогућава одговарајућу контролу квалитета кроз проверу од стране Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању.

У складу са наведеним припремљен је Нацрт закона о дуалном моделу студија у високом образовању.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У глави I Основне одредбе (чланови 1-3. Нацрта закона) садржани су предмет закона, значење појмова који се користе у овом закону и циљеви закона.

Основни појам који уводи овај Нацрт закона – дуални модел студија дефинисан је као посебан модел реализације наставе на студијским програмима у високом образовању у коме се кроз теоријску наставу и вежбе на високошколској установи и практичну обуку и рад код послодавца, стичу, усавршавају, односно изграђују знања, вештине, способности и ставови, у складу са студијским програмом и стандардом квалификације.

У глави II Остваривање дуалног модела (чланови 4-11. Нацрта закона) уређена је сарадња високошколских установа и послодаваца, студијски програми

по дуалном моделу, обим, период и место реализације, упис студената, распоређивање студената код послодавца, каријерно вођење и саветовање, заштита права студената и услови за извођење учења кроз рад код послодавца.

Као предуслов за реализацију дуалног модела студија Нацрт закона прописује образовање мреже послодавца са којима високошколска установа сарађује а који имају потребу за кадровима које та високошколска установа образује. Чланови мреже послодавца могу да буду и послодавци који чине савет послодавца који је високошколска установа образовала у складу са Законом о високом образовању.

Поред могућности да се студије по дуалном моделу акредитују у складу са законом и стандардима за акредитацију, као самосталан студијски програм или као модул у оквиру студијског програма, Нацрт закона уводи новину – сагласност да се на већ акредитованом студијском програму организује модул по дуалном моделу студија али без повећања броја студената из акредитације. Захтев за добијање сагласности подноси се Националном телу за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању (НАТ) уз достављање елабората чију садржину прописује Национални савет за високо образовање на предлог НАТ.

На овај начин омогућава се да високошколска установа која успостави одговарајућу сарадњу са послодавцима у релативно кратком року одговори на захтеве тржишта рада и понуди одговарајуће студије по дуалном моделу. Добијена сагласност важи докле и акредитација студијског програма, па ће високошколска установа приликом подношења захтева за нову акредитацију морати да укључи модул по дуалном моделу уколико жели и даље да реализује овај модел студија.

Нацртом закона прописују се обим, период и место реализације студија по дуалном моделу и то на начин значајно другачији у односу на обим, период и место реализације утврђене важећим стандардима за акредитацију студијских програма.

Док се за место реализације – код послодавца може рећи да је у складу са чланом 96. став 3. Закона о високом образовању (Високошколска установа може да организује део наставе и ван седишта, ако се ради о настави из предмета чији карактер то захтева, а у складу са акредитацијом.), кроз однос у обиму часова активне наставе у односу на учење кроз рад може се видети разлика дуалног модела студија у односу на стандардни модел. Чланом 6. став 1. Нацрта закона предвиђен је однос од 450 часова активне наставе и 450 часова учења кроз рад, што у укупном оптерећењу од 900 часова одговара максималном оптерећењу од 900 часова који је прописан важећим стандардима за акредитацију студијских програма.

У члану 6. став 3. Нацрта закона даје се могућност да уколико учење кроз рад није могуће остварити у целини реализовати код послодавца, да се део учења кроз рад реализује на самој високошколској установи или код неког трећег лица које има материјалне, техничке и кадровске услове за извођење дела учења кроз рад, али искључиво уз сагласност високошколске установе. Под трећим лицима подразумевају се тренинг центри, друга правна лица која реализују обуке, други послодавац, друга високошколска установа...).

Нацрт даје овлашћење високошколским установама да пропишу услове под којима студент може да пређе са дуалног модела на регуларни, али и обрнуто.

Заштита права студената на дуалном моделу студија обезбеђена је кроз примену закона којим се уређује високо образовање, закона којим се уређује област рада и безбедности и здравља на раду, закона којим се уређује заштита права интелектуалне својине и Закона о дуалном моделу судија.

У глави III Уређивање међусобних односа високошколске установе, послодавца и студената (чланови 12-25. Нацрта закона), предвиђено је да ће се међусобни однос високошколске установе и послодавца уређивати уговором о дуалном моделу, а међусобни однос послодавца и студента уговором о учењу кроз рад.

Нацрт закона за обе врсте уговора прописује форму, садржину, закључивање и објављивање уговора о дуалном моделу као и услове за раскид уговора од стране високошколске установе и послодавца, односно послодавца и студента као и последице раскида уговора.

Глава IV Регистар уговора (чланови 26. и 27. Нацрта закона), прописан је регистар уговора о дуалном моделу који води Привредна комора Србије.

Главом V Нацрта закона Ментор код послодавца (члан 28. Нацрта закона) прописано је да се студијским програмом утврђују потребне компетенције ментора код послодавца и начин провере компетенција, а дата је и могућност да високошколска установа обезбеди упутство за обављање послова ментора и организује програм обуке.

Главом VI Оцењивање и испити у дуалном моделу (чланови 29. и 30. Нацрта закона) прописано је да се оцењивање студената, садржина и начин спровођења завршног рада уређују у складу са студијским програмом и планом реализације по дуалном моделу

Главом VII Материјално и финансијско обезбеђење студената (чланови 31. и 32. Нацрта закона), прописано је да послодавац обезбеђује студенту који обавља учење кроз рад средства и опрему за личну заштиту на раду, накнаду стварних трошкова превоза до места извођења учења кроз рад и назад, највише у висини цене превозне карте у јавном саобраћају, уколико послодавац није обезбедио сопствени превоз, накнаду трошкова исхране у складу са општим актом послодавца и осигурање за случај повреде током учења кроз рад код послодавца. Поред тога, послодавац може да обезбеди студенту и покриће трошкова смештаја и исхране у студентском дому.

Финансијско обезбеђење студената обезбеђено је кроз накнаду за учење кроз рад, која се исплаћује једном месечно најкасније до краја текућег месеца за претходни месец по сваком сату проведеном на учењу кроз рад у нето висини од најмање 50% основне зараде запосленог који ради на истим или сличним пословима, у складу са законом. Такође дата је могућност и да се накнада исплаћује различито по годинама студија у распону од 30-70% сагласно знању студената с тим да на нивоу студијског програма исплаћена накнада за учење кроз

рад мора да износи најмање 50% од основне зараде исплаћене запосленом у истом периоду. Нацртом закона је дата могућност послодавцу да уколико истовремено сноси трошкове школарина, може да изврши умањење надокнаде за учење кроз рад до износа школарине.

Главом VIII Надзор (члан 33. Нацрта закона), прописано је да инспекцијски надзор врши Министарство преко просветне инспекције, надзор услова рада и безбедност на раду код послодавца врши министарство надлежно за послове рада - преко инспекције рада, а проверу квалитета рада високошколске установе врши Национално тело за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

Главом IX Казнене одредбе (члан 34. и 35. Нацрта закона) прописане су казнене за кршење одредби овог закона за високошколску установу и послодавца и одговорна лица на високошколској установи и код послодавца.

Главом X Прелазне и завршне одредбе (чл. 36. и 37. Нацрта закона) прописан је рок за доношење стандарда за акредитацију студијских програма по дуалном моделу и ступање на снагу закона.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије, односно буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.